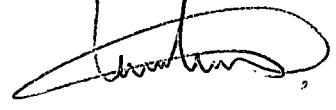


TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.



Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Türkiye’de cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri, insan hakları örgütlerinin ve kamuoyunun dikkatini çeken önemli bir konudur. Kayseri Bünyan 2’Nolu T Tipi Kapalı Cezaevi’nde tutuklu olan %90 engeli bulunan Şaban Kaygusuz’un yaşadığı ihlaller hem anadilde iletişim hakkı hem de engelli mahpusların hakları açısından ciddi bir incelemeyi gerekli kılmaktadır. Kaygusuz’un sağ eli ve sağ bacağının bulunmaması, günlük yaşamını idame ettirmesini büyük ölçüde zorlaştırmakta; buna rağmen uygun koşullara erişimi sağlanmamaktadır.

Anadil, bireyin kimliğini, kültürel aidiyetini ve kişisel ifade özgürlüğünü temsil eden temel bir insan hakkıdır. Anayasa’nın 10. ve 26. maddeleri, dil ayrımcılığını yasaklarken ifade özgürlüğünü güvence altına alır. Ancak Kaygusuz’un ailesiyle yaptığı telefon görüşmesinin Kürtçe konuştuğu gerekçesiyle kesilmesi, Anayasanın koruma altına aldığı bu hakka açık bir aykırılık teşkil etmektedir.

Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de bu hakkın korunmasına vurgu yapar:

- Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Madde 27, dilleri kullanma hakkını korur.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları, anadilde iletişimin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtir.
- Birleşmiş Milletler Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme, bireylerin dil nedeniyle ayrımcılığa uğramasını yasaklar.

Cezaevi yönetiminin, Kürtçe konuşmayı “yasak” olarak nitelendirmesi ve telefon görüşmesini sonlandırması hem ulusal hem de uluslararası normlara aykırıdır.

Engelli mahpusların haklarının korunması, uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuatla güvence altına alınmıştır. Bu düzenlemeler, fiziksel ya da zihinsel engellere sahip mahpusların insan onuruna uygun koşullarda yaşamalarını sağlamayı amaçlar:

- Engelli Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (EHİBMS) Madde 14, engelli mahpusların özgürlük ve güvenlik haklarının korunmasını; Madde 17 ise fiziksel ve zihinsel bütünlüklerinin garanti altına alınmasını öngörür.
- Türkiye'nin Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu Madde 16, engelli mahpusların cezaevi koşullarında özel düzenlemelerle korunmasını zorunlu kılar.

Kaygusuz'un, ailesinin yaşadığı Gaziantep iline sevk talebinin sürekli reddedilmesi hem insan hakları hem de ceza infaz hukukunun öngördüğü insani şartlara aykırıdır. Mevcut cezaevinin fiziksel koşulları (dik merdivenler gibi) hareket kabiliyetini kısıtlamakta ve onu sürekli olarak başka mahpuslardan destek almak zorunda bırakmaktadır. Bu durum, ceza infaz sisteminin engelli mahpusların onuruna ve ihtiyaçlarına duyarsız olduğunu göstermektedir.

Kaygusuz'un sevk talebi karşılanmadığı için kendi isteğiyle tek kişilik hücrede kalmayı seçmesi, aslında cezaevinin olumsuz koşullarının mahpus üzerinde yarattığı zorlamayı işaret etmektedir.

- Birleşmiş Milletler Mandela Kuralları (Cezaevi Yönetimi için Asgari Standart Kurallar), hücre hapsinin yalnızca istisnai durumlarda ve mümkün olan en kısa süreyle uygulanması gerektiğini belirtir.
- Hücrede tutulmanın mahpusların fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, pek çok uluslararası standartta vurgulanmıştır.

Engelli bir mahpusun hücrede tutulması, yalnızca fiziksel durumunu daha da kötüleştirmekle kalmaz, aynı zamanda onurunu da zedeleyen bir insan hakları ihlalidir.

Şaban Kaygusuz'un yaşadığı durum, ceza infaz sisteminin mevcut eksikliklerini ve insan hakları açısından yeniden yapılandırılması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ailesine yakın bir cezaevine sevk edilmesi, anadil hakkının korunması, engelli mahpuslar için uygun koşulların sağlanması, hücre uygulamasının kaldırılması ve sağlık durumu gözetilerek infazının ertelenmesi, yalnızca Kaygusuz'un mağduriyetini gidermekle kalmayacak, aynı zamanda cezaevlerinde insan haklarına dayalı bir yönetim anlayışının yerleşmesine katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda;

1. Şaban Kaygusuz'un %90 engeli bulunduğu göz önüne alındığında, mevcut cezaevi koşullarının (örneğin dik merdivenler, fiziksel erişilebilirlik eksikliği) onun ihtiyaçlarına uygun olmadığı açıkça görülmektedir. Engelli mahpusların ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemeler neden yapılmamaktadır?
2. Kaygusuz'un ailesine daha yakın bir cezaevi olan Gaziantep'e sevk talebi neden sürekli olarak reddedilmektedir? Bu karar, mahpusların aile bağlarını sürdürme hakkını gözeten ulusal ve uluslararası standartlarla nasıl bağdaşmaktadır?
3. Kaygusuz'un ailesiyle Kürtçe konuştuğu için telefon görüşmesinin kesildiği iddiası doğru mudur? Cezaevi yönetimi, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınan anadil hakkını ihlal eden bu uygulamayı hangi gerekçeyle sürdürmektedir?
4. Kaygusuz'un %90 oranında engeli bulunduğu ve günlük yaşamını büyük ölçüde başka mahpusların desteğiyle sürdürmek zorunda kaldığı dikkate alındığında, infazının ertelenmesi seçeneği değerlendirilmiş midir? Değerlendirilmediyse, gerekçesi nedir?
5. Kaygusuz'un kendi talebiyle tek kişilik hücrede kalmayı seçtiği belirtiliyor. Cezaevi koşullarının bu zorlamayı yarattığı göz önüne alındığında, bu durumun mahpusun fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki etkileri değerlendirilmiş midir? Değerlendirildiyse, hangi önlemler alınmıştır?
6. Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 14. ve 17. maddeleri ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesi gereği, Kaygusuz'a uygun koşullar neden sağlanmamaktadır?
7. Kaygusuz'un yaşadığı durum, cezaevi yönetiminin engelli mahpuslara yönelik uygulamalarında ciddi ihlallere işaret etmektedir. Bu cezaevinde yapılan denetimlerde engelli haklarına uyum düzeyi incelenmiş midir? İncelendiyse, sonuçları nelerdir ve ihlallerin giderilmesi için hangi adımlar atılmıştır?